

УДК 351.74

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.64>

АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ

Гіденко Є.С.,

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,*

капітан поліції

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8959-6466>

e-mail: stif2460@gmail.com

Гіденко Є.С. Аналіз перспективного законодавства у сфері організації службової підготовки працівників сил сектору безпеки щодо забезпечення тактичної грамотності.

Наукова стаття присвячена комплексному аналізу перспективного законодавства у сфері організації службової підготовки працівників сил сектору безпеки з метою забезпечення їх тактичної грамотності. Зростаюча загроза внутрішніх і зовнішніх безпекових викликів ставить під сумнів ефективність і актуальність наявного законодавства у цій сфері. Автор аналізує існуючі правові норми та положення, які регулюють питання підготовки працівників сил сектору безпеки в контексті тактичної грамотності, зокрема, структуру підготовки, вимоги до інструкторів та навчальних програм.

У статті також розглядаються виклики, з якими стикається поточне законодавство, такі як зміни у технологічному середовищі, глобальні терористичні загрози і складність завдань перед силами сектору безпеки. Автори намагаються ідентифікувати недоліки і прогалини в законодавчій базі, які можуть стати перешкодою для досягнення високого рівня тактичної грамотності працівників.

У цьому контексті, автор робить акцент на необхідності перегляду і модернізації законодавчих актів, які регулюють діяльність сил безпеки. Вони підкреслюють важливість адаптації правових норм до технологічного середовища, що швидко змінюється та створює нові можливості й загрози. Крім того, в статті обговорюється необхідність вдосконалення механізмів співпраці та обміну інформацією між різними органами і країнами для боротьби з глобальними терористичними загрозами.

Також автор аналізує складні завдання, які стоять перед силами сектору безпеки і які можуть бути вирішені шляхом впровадження сучасних методів навчання та підвищення професійної підготовки працівників. Вони висувають пропозиції щодо розвитку навчальних програм, які б включали в себе актуальні знання та навички, необхідні для успішного вирішення завдань у галузі безпеки.

Проводиться порівняльний аналіз із законодавством інших країн та вивчає кращі практики щодо організації службової підготовки сил сектору безпеки. Автор розглядає можливі шляхи вдосконалення законодавства в цій сфері з метою підвищення ефективності та результативності тактичної грамотності працівників.

Ключові слова: організація службової підготовки, тактична грамотність, законодавство, виклики, недоліки, безпека та оборона.

Hiddenko Y.S. Analysis of prospective legislation in the field of organization of service training of employees of the security sector to ensure tactical literacy.

The scientific article is devoted to a comprehensive analysis of prospective legislation in the field of organization of service training of employees of the security sector in order to ensure their tactical literacy. The growing threat of internal and external security challenges calls into question the effectiveness and relevance of existing legislation in this area. The author analyzes the existing legal norms and provisions that regulate the training of security sector forces in the context of tactical literacy, in particular, the structure of training, requirements for instructors and training programs.

The article also examines the challenges facing current legislation, such as changes in the technological environment, global terrorist threats and the complexity of the tasks facing security sector forces. The authors

try to identify shortcomings and gaps in the legislative framework, which can become an obstacle to achieving a high level of tactical literacy of employees.

In this context, the author emphasizes the need to review and modernize the legislative acts that regulate the activities of the security forces. They emphasize the importance of adapting legal norms to the rapidly changing technological environment, which creates new opportunities and threats. In addition, the article discusses the need to improve the mechanisms of cooperation and exchange of information between various bodies and countries to combat global terrorist threats.

The author also analyzes the complex tasks facing the forces of the security sector and which can be solved by implementing modern training methods and improving the professional training of employees. They put forward proposals for the development of educational programs that would include relevant knowledge and skills necessary for successfully solving tasks in the field of security.

A comparative analysis with the legislation of other countries is carried out and best practices are studied regarding the organization of official training of security sector forces. The author considers possible ways to improve the legislation in this area in order to increase the efficiency and effectiveness of the tactical literacy of employees.

Keywords: organization of service training, tactical literacy, legislation, challenges, shortcomings, security and defense.

Постановка проблеми. У сучасному світі, який постійно змінюється і розвивається, питання безпеки та забезпечення національного та міжнародного стабільності стають все більш актуальними та невід'ємними від нашого повсякденного життя. Силами сектору безпеки, що включають в себе військові, правоохоронні та спеціальні служби, покладається велика відповідальність за забезпечення цілісності та безпеки держави та її громадян. У цьому контексті, службова підготовка працівників сил сектору безпеки набуває надзвичайної важливості, оскільки від їхньої підготовки залежить успішне вирішення різноманітних завдань, пов'язаних із забезпеченням безпеки.

Однак, змінюючись зі швидкістю технологічного розвитку та геополітичних реалій, вимоги до працівників сил сектору безпеки постійно зростають. Окрім традиційних військових навичок, вони повинні мати вищий рівень тактичної грамотності для ефективного реагування на загрози, що стають все більш складними та неочікуваними. У цьому контексті, законодавство, яке регулює організацію та проведення службової підготовки, стає критично важливим елементом успішної функціонування сил сектору безпеки.

Стан опрацювання цієї проблематики частково було розкрито у працях таких вчених, як: О.І. Кузьмука, О.С. Бодрука, М.Ф. Єжеєва, В.П. Горбуліна, О.В. Литвиненка, В.В. Сокурєнко, В.К. Горovenка та інших.

Мета цієї наукової статті полягає у проведенні аналізу перспективного законодавства у сфері організації службової підготовки працівників сил сектору безпеки з акцентом на забезпеченні їх тактичної грамотності. В рамках даного дослідження будуть розглянуті норми та положення, які регулюють цей процес, виклики та недоліки існуючого законодавства, а також можливі шляхи вдосконалення правового середовища для досягнення більш високого рівня підготовки працівників сил сектору безпеки.

Виклад основного матеріалу. Україна, як незалежна держава, постійно стикається з численними внутрішніми і зовнішніми викликами щодо забезпечення своєї національної безпеки та територіальної цілісності. Важливою складовою цього процесу є підготовка та підтримка високо кваліфікованих працівників сил сектору безпеки, які здатні ефективно реагувати на різноманітні загрози та виклики. Однак, наближаючись до аналізу перспективного законодавства в цій сфері, важливо визначити, наскільки воно враховує потреби у підготовці тактично грамотних фахівців.

Тактична грамотність – це ключовий аспект в сфері організації та виконання службових обов'язків для працівників сил сектору безпеки та інших професіоналів, які працюють у ситуаціях, де вимагається відповідальність за безпеку і захист інтересів громадян і держави [1, с. 154].

Тактична грамотність є невід'ємною та надзвичайно важливою складовою успішної діяльності працівників сил сектору безпеки. Ця концепція визначається як набір комплексних навичок, знань і умінь, які є необхідними для ефективного виконання завдань у вимогливих та небезпечних ситуаціях, де можуть бути загрози для життя і безпеки громадян, а також для національної безпеки і територіальної цілісності держави.

Тактична грамотність передбачає:

1. Знання і розуміння ситуації. Тактично грамотний фахівець повинен бути оснащений глибокими знаннями і розумінням конкретної ситуації, включаючи фактори, що впливають на неї, місцевий контекст та потенційні загрози.

2. Планування і прийняття рішень. Важливою частиною тактичної грамотності є здатність аналізувати інформацію, розробляти плани дій та швидко приймати рішення в реальному часі, які враховують поточну ситуацію та можливі ризики.

3. Комунікація і співпраця. Тактично грамотні фахівці вміють ефективно спілкуватися та співпрацювати з іншими членами своєї команди або організації, а також з іншими службами безпеки та правопорядку для досягнення спільних цілей.

4. Безпека і ризиковий аналіз. Тактична грамотність включає в себе усвідомлення ризиків та здатність діяти так, щоб мінімізувати ці ризики. Фахівець повинен бути здатний прогнозувати можливі наслідки своїх дій і обирати стратегії, які забезпечують безпеку.

5. Тактичні навички. Це конкретні навички, такі як стрільба, навігація, медична допомога, техніки бойового виживання тощо, які необхідні для виконання завдань у вимогливих обставинах.

6. Спеціальна підготовка. Тактично грамотні фахівці зазвичай проходять спеціальну підготовку, яка включає в себе симуляції реальних ситуацій, тренування в умовах обмежених ресурсів і інші методи, що допомагають підвищити їхню готовність до дій у складних умовах [2, с. 165].

Тактична грамотність є критично важливою для забезпечення безпеки громадян і захисту національних інтересів. Вона не тільки допомагає працівникам сил сектору безпеки ефективно реагувати на кризові ситуації, але й допомагає мінімізувати можливі ризики і зберігати стабільність та безпеку в країні. Тому врахування та підтримка тактичної грамотності повинні бути важливими аспектами будь-якої системи організації службової підготовки працівників сил сектору безпеки.

Поточне законодавство України, яке регулює питання службової підготовки працівників сил сектору безпеки, є важливим елементом системи національної безпеки і відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування цих сил. Проте, при детальному аналізі цього законодавства, можна виділити декілька ключових аспектів, які потребують удосконалення [3, с. 189].

На жаль, в поточному законодавстві не завжди належним чином визначені вимоги до рівня тактичних навичок та знань, які повинні мати працівники сил сектору безпеки. Відсутність чітких стандартів може призвести до різниці у підготовці різних підрозділів інших сил безпеки, що може загрожувати їхній ефективності в дії.

Законодавство також не завжди визначає обов'язковість та регулярність проходження службової підготовки для працівників сил сектору безпеки. Це може вести до ситуації, коли деякі фахівці не отримують достатнього рівня підготовки або не проходять навчання взагалі, що створює ризики для їхньої власної безпеки та безпеки громадян.

Мінливий характер загроз і технологій вимагає постійного оновлення норм і стандартів службової підготовки. Однак, поточне законодавство не завжди забезпечує механізми для швидкого адаптування до нових викликів.

Також у сучасному світі існують нові методи і технології навчання, такі як використання симуляційних тренажерів, віртуальної реальності і інших сучасних інструментів, які можуть значно підвищити ефективність підготовки. Однак поточне законодавство не завжди сприяє їхньому використанню [4, с. 321].

З урахуванням цих проблем, важливо активно працювати над удосконаленням законодавства у сфері службової підготовки працівників сил сектору безпеки. Це може включати в себе розробку чітких стандартів тактичної грамотності, встановлення обов'язкових вимог до регулярного навчання та перевірки навичок, а також сприяння використанню інноваційних методів навчання. Тільки через такі заходи можна забезпечити, що працівники сил сектору безпеки будуть належним чином підготовлені до викликів, з якими вони можуть стикатися у сучасному світі.

Для забезпечення тактичної грамотності працівників сил сектору безпеки, необхідно провести систематичне удосконалення законодавства у цій сфері. Нижче наведено охарактеризовані кроки, які можуть бути взяті до уваги при реформуванні законодавства:

– **Чіткі та конкретні вимоги до підготовки.** Законодавство повинно встановлювати точні вимоги до рівня підготовки працівників сил сектору безпеки, враховуючи їхні функції та відповідальність. Це включає в себе визначення обов'язкових курсів, тривалості навчання та стандартів, які повинні бути виконані для отримання відповідних кваліфікацій.

– **Обов'язковість регулярної підготовки.** Законодавство повинно обов'язково передбачати, що працівники сил сектору безпеки мають регулярно проходити підготовку та перевірку своїх навичок. Це може бути здійснено через встановлення конкретних строків та інтервалів для навчання, а також проведення регулярних тестів і перевірок знань та вмінь.

– **Адаптація до сучасних викликів.** Законодавство має бути гнучким і готовим адаптуватися до нових умов та викликів. Це включає в себе оновлення норм і стандартів у відповідності до нових технологій, загроз та стратегій, які можуть виникнути з часом.

– **Залучення інноваційних методів навчання.** Законодавство повинно сприяти використанню сучасних методів і технологій навчання, таких як симуляційні тренажери, віртуальна реальність та інші інноваційні інструменти, які допомагають підвищити ефективність навчання та підготовки.

– **Спеціалізована підготовка.** Важливо передбачити можливість для працівників сил сектору безпеки отримувати спеціалізовану підготовку залежно від їхніх конкретних завдань і функцій. Це дозволить їм бути максимально підготовленими до специфічних ситуацій, з якими вони можуть стикатися.

– **Моніторинг та оцінка ефективності.** Законодавство також повинно передбачити механізми моніторингу та оцінки ефективності підготовки працівників сил сектору безпеки. Це дозволить вчасно виявляти проблеми та недоліки у системі навчання та коригувати їх [5, с. 376].

Усі ці заходи спрямовані на покращення системи службової підготовки працівників сил сектору безпеки та забезпечення їхньої тактичної грамотності. Це не тільки підвищить ефективність діяльності цих сил, але й сприятиме збереженню національної безпеки та стабільності.

Обов'язковість регулярної підготовки та перевірки тактичних навичок є надзвичайно важливими аспектами системи службової підготовки працівників сил сектору безпеки. Ця практика вирішує кілька ключових завдань і має свої важливі характеристики.

Регулярна підготовка допомагає зберігати високий рівень готовності працівників сил сектору безпеки до дій у будь-яких умовах. Вона дозволяє тримати їхні навички на відповідному рівні та підтримувати фізичну та психологічну готовність [6, с. 475].

З ростом технологій та зміною характеру загроз змінюються і вимоги до підготовки. Регулярні оновлення програми навчання та тренувань дозволяють пристосовувати працівників до сучасних викликів та ризиків.

Перевірка тактичних навичок та виконання тактичних завдань надає можливість оцінювати ефективність навчання і підготовки працівників. Це допомагає ідентифікувати слабкі місця та недоліки в системі навчання та удосконалювати її.

Регулярна підготовка є не тільки технічною практикою, але і частиною професійної культури. Вона підтримує дисципліну, відданість працівників до своєї роботи та обов'язків. Також вона може допомогти уникнути рутини і монотонності у роботі працівників, оскільки вона включає в себе різноманітні вправи та завдання, які допомагають підтримувати інтерес до навчання.

Законодавство повинно визначити чіткі вимоги до періодичності навчання, тривалості та вмісту підготовки, а також механізми оцінки результатів. Важливо також забезпечити належну фінансову та інфраструктурну підтримку для проведення регулярної підготовки. Це сприятиме створенню високопрофесійних та готових до дій працівників сил сектору безпеки, які зможуть ефективно реагувати на будь-які виклики і загрози для національної безпеки та громадської безпеки [7, с. 43].

Врахування інноваційних методів та технологій у підготовці працівників сил сектору безпеки є критично важливим аспектом перспективного законодавства у цій сфері. Детальна характеристика цього підходу включає такі аспекти:

– **Сучасні засоби навчання:** Перспективне законодавство має передбачити можливість використання сучасних засобів навчання, таких як інтерактивні веб-платформи, онлайн-курси, відеолекції і вебінари. Це дозволить працівникам сил сектору безпеки навчатися в будь-який зручний для них час і місце.

– **Симуляційні тренажери.** Законодавство повинно сприяти використанню симуляційних тренажерів, які дозволяють практикувати реальні сценарії безпеки в безпечних умовах. Це особливо корисно для набуття практичних навичок та вирішення реальних ситуацій.

– **Віртуальна реальність (VR).** Використання VR дозволяє створювати іммерсивні симуляції, де працівники можуть взаємодіяти з віртуальними сценаріями. Це дозволяє тренувати реакцію на стресові ситуації та вдосконалювати координацію рухів.

– **Застосування штучного інтелекту (AI).** AI може бути використаним для аналізу даних з навчання та ідентифікації слабких місць у навичках працівників. Це дозволяє індивідуалізувати навчальний процес та пристосовувати його до потреб кожного працівника.

– **Мультимедійні навчальні матеріали.** Законодавство може віддавати перевагу створенню і використанню мультимедійних навчальних матеріалів, які комбінують текст, відео, аудіо та інтерактивні компоненти для ефективного передачі знань і навичок.

– Заходи з кібербезпеки. Передбачення курсів та тренувань у сфері кібербезпеки є надзвичайно важливим аспектом, оскільки ця галузь є суттєвою для боротьби з кіберзагрозами і забезпечення захисту інформації.

– Оцінка результатів. Законодавство має включати в себе механізми оцінки результатів використання інноваційних методів навчання та їхнього впливу на підготовку працівників. Це допоможе визначити ефективність нових підходів та внести коригування у навчальний процес [8, с. 120].

Врахування інноваційних методів та технологій у підготовці працівників сил сектору безпеки допоможе покращити ефективність навчального процесу, забезпечити належний рівень підготовки та готовності до викликів у сучасному світі, а також знизити ризик для працівників у реальних ситуаціях.

Висновки. Тактична грамотність є критично важливою для ефективної діяльності працівників сил сектору безпеки. Вона допомагає забезпечувати безпеку громадян і держави в умовах зростаючих викликів та загроз.

Проведений аналіз поточного законодавства виявив ряд проблем, які потребують уваги. Серед них відсутність чітких вимог до рівня тактичних навичок, проблеми з обов'язковістю та регулярністю навчання, а також неактуальність норм і стандартів.

Для забезпечення ефективної службової підготовки працівників сил сектору безпеки необхідне удосконалення законодавства. Це включає в себе встановлення чітких вимог до рівня тактичних навичок, обов'язковість та регулярність навчання, а також адаптацію до сучасних викликів.

Перспективне законодавство повинно враховувати використання інноваційних методів та технологій у підготовці працівників. Використання сучасних засобів навчання, симуляційних тренажерів, віртуальної реальності та інших інноваційних інструментів може значно підвищити ефективність навчального процесу.

У цілому, удосконалення законодавства у сфері службової підготовки працівників сил сектору безпеки щодо тактичної грамотності є критично важливим кроком для забезпечення національної безпеки та ефективного функціонування цих сил у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загальна тактика. Ч. 1: навч. посіб. С.Т. Полторак, М.Д. Ткаченко, О.В. Лисенко В.П. Варакута та ін. Харків: ХУПС, 2012. 288 с.
2. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. О.Г. Комісаров, А.О. Собакарь, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.
3. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів, В.М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
4. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
5. Охріменко І.М. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 17 березня 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 556 с.
6. Гіденко Є.С. Підготовка працівників поліції в тактично-складовій діяльності при екстремальних ситуаціях. Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету «Гельветика» 2022. С. 474–477. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/108>.
7. Бакаянова Н.М.. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н.М. Бакаянова, А.В. Кубасенко, О.Г. Свида. Одеса: Фенікс, 2020. 251 с.
8. Комісаров О.Г. Предмет тактико-спеціальної підготовки поліцейських, її зміст і завдання в сучасних умовах. Науковий вісник ДДУВС. 2017. № 2. С. 117–124.